Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Бібліотека

Франц В'ячеславович Режабек (1856–1920) – відомий історик античності, професор Ніжинської вищої школи

до 165-річчя від дня народження

Каталог книжкової виставки

НІЖИН-2021

17 листопада 2021 року виповнюється 165 років від дня народження Франца В’ячеславовича (Станіславовича) Режабека (1856–1920) – відомого українського історика-античника, професора кафедри загальної історії Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородько.

Народився у 1856 році у с. Драгониці округу Водняни, королівства Богемії, в сім’ї сільського старости. Австрійський підданий. У 1879 році прийняв російське підданство. Середню освіту Франц В’ячеславович одержав у Олександрівській класичній гімназії Миколаєва, яку закінчив із золотою медаллю у 1879 р. Того ж року вступив до Новоросійського університету (Одеса). У 1883 році закінчив відділення історико-філологічного факультету імператорського Новоросійського (Одеського) університету зі ступенем кандидата, де в 1884 році був залишений для підготовки до професорського звання (1885–1887). Учень Ф. Успенського. У 1888–1893 роках, після складання магістерського іспиту був призначений приват-доцентом кафедри загальної історії ІНУ (Імператорського Новоросійського університету). Читав лекції по історії імператорського Рима. У 1893–1895 роках перебував з науковими цілями у закордонному відрядженні, слухав лекції в університетах Праги і Берліна. В 1896 році захистив у Новоросійському університеті магістерську дисертацію «Маркоманські війни», що дотепер є єдиною монографією з цього питання. Після захисту дисертації читав лекції і вів практичні заняття за загальним курсом історії Західної Європи, спецкурси з історії Візантії. З березня 1900 року завідував історико-філологічним кабінетом Імператорського Новоросійського університету. Працював у закордонних бібліотеках, архівах Німеччини та Австро-Угорщини, знайомлячись із науковою літературою, що була недоступною в Одесі. Улітку 1904 року відвідав Відень і Берлін. У результаті цієї плідної роботи був написаний звіт про закордонне відрядження «Про розробку деяких

відділів візантійської історії». Звіт складався із трьох розділів і містив аналіз джерел, докладну історіографію «по історії взаємних відносин Візантії й Заходу». До цієї поїздки встиг побувати у Російському археологічному інституті у Константинополі. Улітку наступного 1905 року працював у Паризькій національній бібліотеці.

У березні 1906 році подав на конкурс і став екстраординарним професором по кафедрі загальної історії Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька, де працював до 1920 року.

Розробляв питання історіографії та методології давньої грецької історії та історії Візантії часів середньовіччя. В журналі "Записки императорского Новороссийского университета" опублікував розробки деяких розділів із візантійської історії. Тут Ф. Режабек видав свої найвідоміші праці, розробив низку проблем античної історії – «Лекции по Римской истории» (Нежин, 1918), «История Греции: Лекции... » (Нежин, 1918). Вчений досліджував історію Візантії, особливо цікавився питаннями військового будівництва – "О разработке некоторых отделов византийской истории" (Одесса, 1905). Франц В'ячеславович Режабек відбувся не тільки як вчений-історик, але і як педагог-методист. За заслуги в галузі науки та освіти був нагороджений орденами Св. Анни III ступеня та Св. Станіслава II ступеня.

Крім викладацької діяльності, він за рішенням Конференції інституту, з 3 вересня 1910 р. по 21 листопада 1913 року виконував обов'язки інститутського бібліотекаря, але звільнився з цієї посади за власним бажанням. 17 вересня 1916 року був знову обраний на посаду бібліотекаря Ніжинського історико-філологічного інституту князя Безбородька. Питання збереження книжкових зібрань завжди привертало його увагу. З цією метою професор Режабек виступив із пропозицією про можливість виділення зі складу фундаментальної бібліотеки і зберігання в рукописному відділі книг XVI століття, що

належали бібліотеці Ніжинського грецького Олександрівського училища. Конференція прийняла його пропозицію з тією умовою, що професори та викладачі інституту збережуть право користування виділеними книгами для читання вдома. У вересні 1916 року Конференція розглядала заяву професора Ф.В. Режабека про необхідність визначити кількість книг, які можуть брати студенти з фундаментальної бібліотеки. Згодом Франц В'ячеславович Режабек відмовився від завідування фундаментальною бібліотекою і 18 лютого 1919 року Конференція ухвалила цю заяву.

3 березня 1920 року Франц В'ячеславович Режабек помер від висипного тифу.

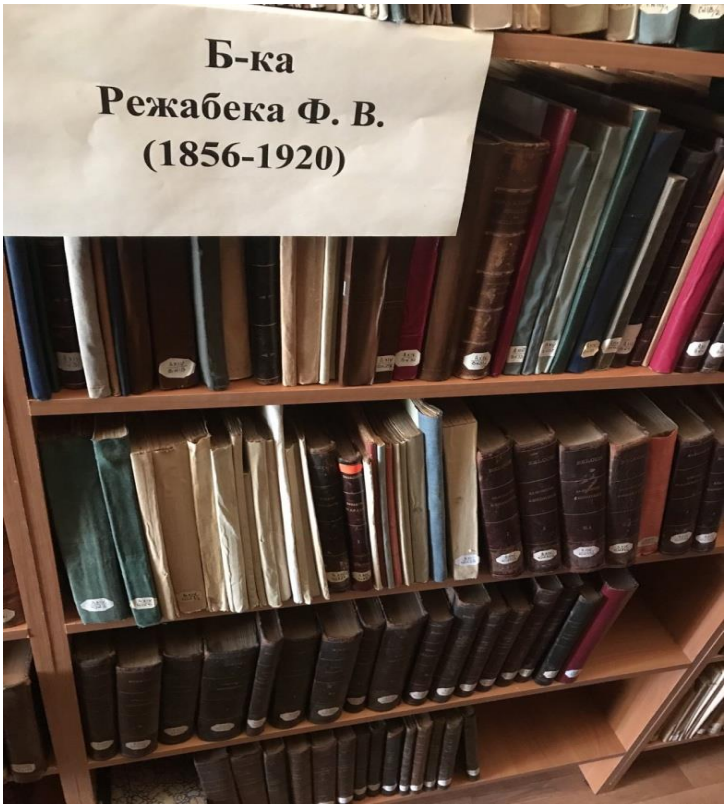

У бібліотеці Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя зберігається книжкове зібрання професора Ф. В. Режабека, яке надішло після смерті вченого у 1920 році та налічує близько 287 томів. В колекції праці вченого, книги з автографами, видання з історії стародавньої Греції та Риму грецькою та латинською мовами. А також книги з історії Західної Європи – англійською, французькою, німецькою мовами.

Друковані праці Франца В’ячеславовича Режабека у книжкових та періодичних виданнях XIX – поч. XX ст., що зберігаються у бібліотеці Ніжинського державного університеті імені Миколи Гоголя

Шифр AXIV 9№10

В историческом древнеримском семинарии (в Праге): Заметки приват-доцента // Записки Новоросийского университета. – 1894. – Т. 64. – Ч.2. – С. 455–475.

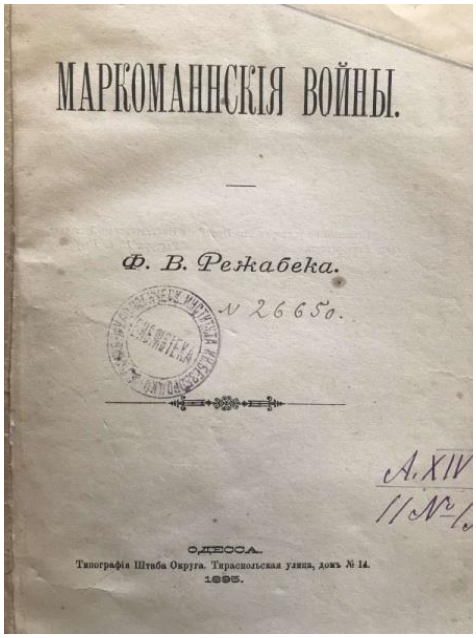
МАРКОМАННСКІЯ ВОЙНЫ.

—

Ф. В. Режабека.

№ 26650.

A.XIV
11№1

ОДЕССА.
Типографія Штаба Округа. Тираспольская улица, домъ № 14.
1895.

Шифр AXIV 11№19

Місце збер.: ВК Б-ка Режабека Ф. В.

Маркоманские войны. – Одесса : Тип. Штаба Округа, 1895. – 223 с.

Маркоманские войны // Записки Новоросийского университета. – 1896. – Т. 68. – Ч.2. – С. 1–224.

Відгук на твір, висунутий на здобуття медалі у травні 1897 на тему: «Свидетельства жизнеописаний Оттона Бамбергского о балтийских славянах» // Записки императорского Новоросийского университета. – 1899. – Т. 77. – Ч.1. – С. 1–10.

Шифр AXIV 1№2/37
Місце збер.: ВК. Б-ка Режабека Ф. В.

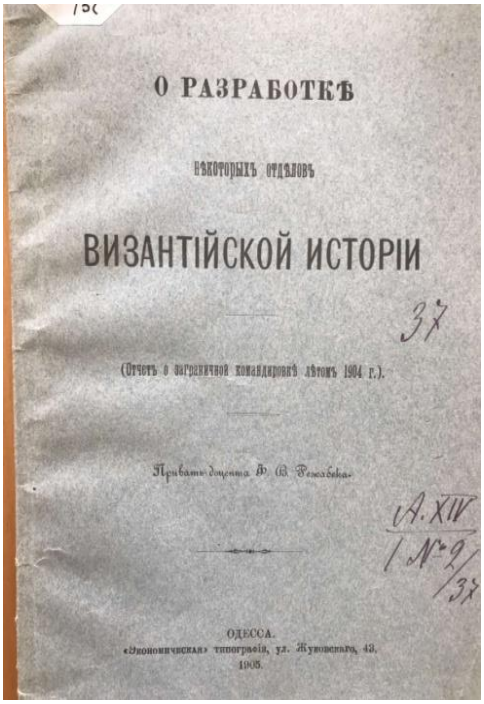
О РАЗРАБОТКѢ
НЕКОТОРЫХЪ ОТДѢЛОВЪ
ВИЗАНТІЙСКОЙ ИСТОРІИ
37
(Отчетъ о заграничной командировкѣ лѣтомъ 1904 г.).
Приватъ-доцента Ф. В. Режабека.
A.XIV
1 №9
37
ОДЕССА.
«Экономическая» типографія, ул. Жуковскаго, 43.
1905.

О разработке некоторых отделов Византийской истории: (отчет о заграничной командировке летом 1904). – Одесса: «Экономическая тип.», 1905. – 36 с.

О разработке некоторых отделов Византийской истории: (отчет о заграничной командировке летом 1904 г.) // Записки Новоросийского университета. – 1905. – Т. 100. – Ч.2. – С. 1–36.

Шифр CVII 10№15
Місце збер.: МРК

Лекции по Римской истории : Литограф. изд. – Нежин, 1907–8. – 628 с.

Шифр EVIII 9№35
Місце збер.: ВК. Б-ка Режабека Ф. В.

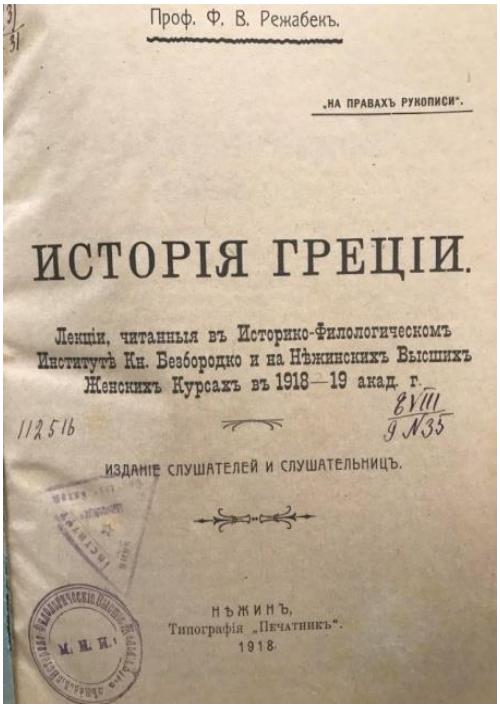
Проф. Ф. В. Режабекъ.
„НА ПРАВАХЪ РУКОПИСИ".
ИСТОРІЯ ГРЕЦІИ.
Лекціи, читанныя въ Историко-Филологическомъ Институтѣ Кн. Безбородко и на Нѣжинскихъ Высшихъ Женскихъ Курсахъ въ 1918—19 акад. г.
112516
EVIII
9 №35
ИЗДАНІЕ СЛУШАТЕЛЕЙ И СЛУШАТЕЛЬНИЦЪ.
НѢЖИНЪ,
Типографія „Печатникъ".
1918.

История Греции. Лекции, читанные в историко-филологическом институте кн. Безбородко и на Нежинских высших женских курсах в 1918–19 акад. г.: Изд. слушателей и слушательниц. – Нежин : Тип. Печатник, 1918. – 73 с.

Критико-бібліографічна література

1. Режабек Франц Вячеславович // Историко-филологический институт князя Безбородко в Нежине. 1901–1912. Преподаватели и воспитанники. – Нежин, 1913. – С. 49–51.

2. Режабек Франц Вячеславович (1856–1920) // Гранатович Л. В. Викладачі Ніжинської вищої школи: Біобібліогр. покажч. – Ніжин, 2001. – Ч. 1. 1820–1920. – С. 158–159.

3. Режабек Франц Вячеславович // Провідники духовності в Україні: довідник. – Київ, 2003. С. 527–528.

4. Самойленко Г. В., Самойленко О. Г. Ніжинська вища школа: сторінки історії. – Ніжин, 2005. – С. 152–153.

5. Гордієнко Д. Професор Франц Вячеславович Режабек: біоісторіогр. нарис // Ніжинська старовина. – Ніжин, 2006. – Вип. 2(5). – С. 3–14. URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/20157/01-Hordiyenko.pdf?sequence=1 (дата звернення 29.10.2021)

6. [Портрет Ф. В. Режабека] // Моціяка П. П. Ніжинський Історико-філологічний інститут князя Безбородька у портретах його директорів. – Ніжин, 2011. – С. 280.

7. Самойленко О. Г. Розвиток історичної науки в Ніжині в XIX – першій чверті XX ст. (історико-бібліографічний огляд) // Література та культура Полісся. – Ніжин, 1995. – Вип. 6. – С. 103.

8. Осіпова Г. С. Сторінки історії бібліотеки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя: роки революції: (1917–1920 рр.) // Література та культура Полісся. – Ніжин, 2018. – Вип. 90. – С. 227–230. – Серія "Історичні науки" № 9. – URL: http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/728/1/20.pdf 87 (дата звернення 29.10.2021)

9. Режабек Франц Станіславович. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B5%D0%B6%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%BA_%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%86_%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%96%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87 (дата звернення 29.10.2021)

Матеріал підготувала: завідувачка сектору бібліотеки

Косовських Л. П.